

Kontrole PIP w 2021 r.

Państwowa Inspekcja Pracy zaplanowała na 2021 rok przeprowadzenie 52 tys. kontroli.

W związku z pandemią COVID-19 inspektorzy pracy będą sprawdzać przestrzeganie nowych rozwiązań prawnych wprowadzonych przepisami Tarcz Antykryzysowych w zakresie prawnej ochrony pracy, w tym dotyczących m.in. czasu pracy oraz wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy, w szczególności ze względu na wprowadzenie wielu zmian z zakresu prawa pracy, w tym przede wszystkim związanych z obniżeniem wymiaru czasu pracy pracownika lub objęciem pracownika przestojem ekonomicznym, jak też elastycznych zasad ustalania pracownikom czasu pracy czy porozumień o wprowadzeniu systemu równoważnego czasu pracy lub o stosowaniu mniej korzystnych warunków zatrudnienia czy wprowadzeniem pracy zdalnej. Ograniczenie wysokości odpraw, odszkodowań lub innych świadczeń pieniężnych przewidzianych do wypłaty w razie ustania stosunku pracy, modyfikacja zasad udzielania urlopów czy zmiany w przepisach mogą prowadzić do nadużyć, co czyni koniecznym prowadzenie działań kontrolnych w celu ochrony praw pracowników.

Czynności kontrolne prowadzone przez inspektorów pracy będą również nakierowane na weryfikację działań podejmowanych przez zakłady pracy w celu zapewnienia osobom pracującym odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie epidemii COVID-19. Przyjęte rozwiązania legislacyjne nałożyły nowe obowiązki na zakłady pracy, obligując do zorganizowania pracy w sposób uwzględniający zaostrzony reżim sanitarny oraz nakładając obowiązek dostarczania pracownikom środków chroniących przed rozprzestrzenianiem się koronawirusa.

Zgodnie z programem długofalowym inspektorzy przeprowadzą kontrole w następujących obszarach:

Bezpieczeństwo w wytypowanych zakładach o wysokiej skali zagrożeń. Działania kontrolne obejmą zakłady ujęte w programie wzmożonego nadzoru, czyli o dużej liczbie osób pracujących w warunkach zagrożenia czynnikami niebezpiecznymi lub szkodliwymi dla zdrowia.

Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach, w których występuje narażenie na czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Wykorzystywanie w niektórych procesach pracy substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym wymusza konieczność kontroli poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy, w szczególności w związku ze zmianami legislacyjnymi poszerzającymi katalog procesów pracy, w których dochodzi do uwalniania takich substancji, mieszanin i czynników.

Ograniczanie zagrożeń wypadkowych poprzez wdrożenie elementów zarządzania bezpieczeństwem pracy w zakładach, w których wystąpiły wypadki przy pracy. Eliminowanie w kontrolowanych zakładach źródeł wypadków przy pracy to kluczowe zadanie inspekcji.

Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach zajmujących się przetwórstwem mięsa. Rok 2021 to III etap kampanii prewencyjno – kontrolnej *Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach zajmujących się przetwórstwem mięsa*. Kontrole zaplanowane są u pracodawców, którzy zakończyli działania prewencyjne, dostosowujące ich firmy do obowiązujących przepisów prawa pracy. Część działań kontrolnych zostanie przeprowadzona w tych podmiotach, które nie przystąpiły, mimo zaproszenia, do realizacji programu prewencyjnego lub odstąpiły od jego realizacji. Działania kontrolne zostaną wsparte działaniami prewencyjnymi w formie dodatkowych szkoleń i udostępniania wydawnictw specjalnie przygotowanych w tym celu.

W ramach zadań rocznych kontynuowane będą m.in. kontrole w zakładach gospodarki komunalnej, w leśnictwie, zakładach rolnych.

Działania kontrolne w zakładach gospodarki komunalnej mają na celu przede wszystkim ograniczenie narażenia pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych. W 2021 r. kontrolowane będą oczyszczalnie ścieków oraz zakłady zajmujące się odbiorem odpadów komunalnych.

W zakładach usług leśnych kontrole poziomu bezpieczeństwa przy pozyskiwaniu, zrywce i transporcie drewna będą prowadzone z uwagi na wysoki poziom zagrożeń dla życia i zdrowia pracujących. Inspektorzy pracy zweryfikują przygotowanie pracowników do pracy, w tym wyposażenie w środki ochrony indywidualnej adekwatne do zagrożeń, posiadanie uprawnień do obsługi pilarki, wyposażenie w niezbędny sprzęt pomocniczy na powierzchniach zrębowych i organizację pracy w lesie.

W przedsiębiorstwach rolnych kontrole będą dotyczyły stanowisk pracy zorganizowanych w związku z określonym rodzajem i etapem produkcji rolniczej (sadzenie, opryski, nawożenie, zbiór, obsługa zwierząt, prace transportowe).

Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizowała nowe zadania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, takie jak:

Kontrole bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach obróbki drewna. Weryfikacji zostanie poddana konserwacja maszyn i wyposażenie ich w niezbędne elementy gwarantujące bezpieczną obsługę oraz organizacja pracy. Podczas zaplanowanych na 2021 r. kontroli sprawdzone zostanie wypełnianie przez pracodawców obowiązków wynikających z *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy*, w odniesieniu do pracy w narażeniu na pyły drewna.

Organizacja bezpiecznej pracy przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych, w tym w zakładach zajmujących się remontami, naprawami i

usuwaniem awarii maszyn i urządzeń technicznych. Inspektorzy pracy ocenią sposób organizowania pracy przy naprawie i usuwaniu awarii urządzeń i instalacji elektroenergetycznych, szczególnie w zakresie nowego rozporządzenia określającego bezpieczne i higieniczne warunki pracy podczas prowadzenia prac eksploatacyjnych.

Bezpieczeństwo pracy podczas magazynowania i transportu wewnątrzzakładowego, m.in. z wykorzystaniem wózków jezdniowych z napędem silnikowym oraz w związku z obciążeniami układu mięśniowo – szkieletowego. Kontrolom poddane zostaną: organizacja pracy, komunikacja wewnątrzzakładowa, przygotowanie pracowników do pracy, w tym posiadanie wymaganych uprawnień do obsługi maszyn i urządzeń używanych w transporcie oraz bezpieczeństwo składowania towarów i produktów.

Bezpieczeństwo pracy w przemyśle – wytwarzanie i przetwarzanie tworzyw sztucznych. W tej gałęzi przemysłu występuje wiele zagrożeń wypadkowych i zawodowych, związanych z formowaniem, wyłaczaniem, prasowaniem, obróbką, klejeniem i zgrzewaniem tworzyw sztucznych. Elementami środowiska pracy stwarzającymi zagrożenie są przede wszystkim szkodliwe czynniki chemiczne, jak również wirujące części maszyn i narzędzi, gorące powierzchnie materiałów i urządzeń oraz hałas.

Nadal prowadzone będą m.in. kontrole w ramach nadzoru rynku maszyn i urządzeń (przy czym w 2021 r. szczególna uwaga zostanie zwrócona na maszyny użytkowane w rolnictwie oraz środki ochrony układu oddechowego), a także kontrole wypełniania obowiązków wynikających z unijnych rozporządzeń dotyczących chemikaliów.

Sektorem, na który Państwowa Inspekcja Pracy co roku zwraca szczególną uwagę jest budownictwo. Wynika to z utrzymującej się dużej liczby rejestrowanych wypadków przy pracy oraz stwierdzanych nieprawidłowości. Głównym celem kontroli pozostanie maksymalne ograniczenie zagrożeń wypadkowych, weryfikacja zapewnienia na budowach środków ochrony zbiorowej, ocena koordynacji prac na placu budowy oraz przygotowania pracowników do pracy, w szczególności kontrola ważności posiadanych uprawnień kwalifikacyjnych i wyposażenia w środki ochrony indywidualnej. Kontynuowane będą kontrole prac wykonywanych żurawiami.

Z myślą o szybkim eliminowaniu zagrożeń dotyczących tysięcy osób pracujących na różnego rodzaju placach budowy, w *Programie działania Państwowej Inspekcji Pracy w 2021 roku* uwzględnione zostały również krótkie kontrole w budownictwie.

Wśród wielu zadań stałych, do obowiązków inspekcji należy również kontrola przestrzegania regulacji prawnych związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

W odniesieniu do problematyki prawnej ochrony pracy program koncentruje się na zagadnieniach o szczególnym znaczeniu społecznym, takich jak:

- czas pracy (stanowiący istotny problem ze względu na powszechną tendencję do zwiększania godzin pracy) oraz wypłata wynagrodzenia za pracę;
- problematyka umów cywilnoprawnych i należności z tego tytułu;
- przestrzeganie rozwiązań prawnych wprowadzonych przepisami Tarcz Antykryzysowych w zakresie prawnej ochrony pracy.

Skargi wskazujące na naruszenia przepisów o czasie pracy i wypłacie należności pracowniczych rokrocznie stanowią blisko połowę ogółu skarg zgłoszonych do inspekcji. Oprócz kontroli w zakładach różnych branż, w 2021 r. dodatkowo będą prowadzone ukierunkowane działania kontrolne w zakresie czasu pracy w podmiotach działających w branży usługowej oraz budowlanej.

Działania Państwowej Inspekcji Pracy w obszarze zatrudniania na podstawie umów cywilnoprawnych będą skupiać się na dokonaniu oceny warunków świadczenia pracy, w szczególności na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło, a także umów zawartych z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą – z uwzględnieniem powtarzalności ich zawierania. Kontrolami objęte będą zwłaszcza podmioty należące do branż, w których w ostatnich latach stwierdzono znaczący odsetek nieprawidłowości, tj. działających w obszarze budownictwa, handlu i napraw oraz zakwaterowania i usług gastronomicznych. Jednocześnie sprawdzane będzie stosowanie przepisów o minimalnej stawce godzinowej dla osób pracujących na podstawie umów zlecenia i umów o świadczenie usług.

Kontynuowane będą również kontrole przestrzegania przepisów dotyczących pracowniczych planów kapitałowych. W 2021 roku działania kontrolne prowadzone będą w stosunku do wszystkich podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia PPK.

W placówkach oświatowych przedmiotem kontroli będą zwłaszcza zagadnienia związane z nawiązywaniem stosunku pracy z nauczycielami (w szczególności w oparciu o umowy okresowe), a także dotyczące wypłaty wynagrodzeń oraz urlopów i funduszy socjalnych.

Jednym z najważniejszych zadań stałych Państwowej Inspekcji Pracy jest badanie skarg zgłaszanych do Urzędu. Dominującymi problemami, zgłaszanymi przez pracowników, są wynagrodzenia, stosunek pracy i czas pracy. W związku ze złożonymi skargami, inspektorzy pracy prowadzą kontrole, których liczba w stosunku rocznym stanowi znaczną część ogółu przeprowadzonych kontroli.

Corocznie inspektorzy pracy angażowani są w działania prowadzone w ramach „Krajowej Strategii Kontroli przepisów w zakresie czasu jazdy i czasu postoju, obowiązkowych przerw i czasu odpoczynku kierowców”. Równoległe z tymi kontrolami kontynuowana będzie kampania

„Czas pracy kierowców a wypadki drogowe” realizowana pod hasłem „Nie prowadź bez przerwy”.

Kontrole obejmą całokształt przestrzegania przepisów o urlopach wypoczynkowych.

Przewidziana jest kompleksowa ocena stanu przestrzegania prawa pracy, w tym przepisów bhp, w zakładach opieki zdrowotnej, zakładach górniczych oraz w placówkach handlowych.

W podmiotach prowadzących działalność leczniczą, w tym oferujących szpitalne i ambulatoryjne świadczenia zdrowotne, zakres kontroli obejmie m.in. przestrzeganie przepisów dotyczących: zatrudniania (z uwzględnieniem zjawiska udzielania przez lekarzy i pielęgniarki świadczeń zdrowotnych na podstawie różnych stosunków prawnych na rzecz kontrolowanych podmiotów), czasu pracy i wynagrodzeń. Przeanalizowane zostaną także warunki pracy w narażeniu na działanie czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia pracowników medycznych.

Kontrole w branży górniczej ukierunkowane będą na likwidację nieprawidłowości, które mogą skutkować wypadkami pracowników kopalń oraz pracowników firm świadczących usługi górnicze. Zweryfikowana zostanie prawidłowość przeprowadzonych postępowań powypadkowych, w tym wiarygodność ustalonych okoliczności i przyczyn wypadków, zwłaszcza powtarzalnych. Inspektorzy przeanalizują też m.in. przestrzeganie norm czasu pracy, w tym regulacji prawnych dotyczących świadczenia pracy w godzinach nadliczbowych w warunkach przekroczenia norm higieniczno-sanitarnych (NDS i NDN).

W placówkach handlowych, oprócz zagadnień badanych standardowo (m.in. nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy, weryfikacja umów cywilnoprawnych, czas pracy), kontrole obejmą realizację postanowień *ustawy z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni*, szczególnie w przypadku zmiany obecnych rozwiązań prawnych w związku z epidemią. Kontrole w placówkach handlowych pozwolą także ocenić organizację pracy pod względem spełniania wymogów bezpieczeństwa.

Kontrole inspektorów obejmą legalność zatrudnienia obywateli polskich. Czynności kontrolne zostaną przeprowadzone m.in. w branżach, w których najczęściej stwierdzane są nieprawidłowości, a także w agencjach pracy tymczasowej i podmiotach powierzających pracę sezonową w małych miejscowościach.

Z kontrolami inspekcji muszą się liczyć pracodawcy i przedsiębiorcy zatrudniający cudzoziemców. Chodzi zwłaszcza o obcokrajowców wykonujących pracę na podstawie oświadczenia pracodawcy o powierzeniu pracy cudzoziemcowi lub zezwolenia na pracę sezonową, a także cudzoziemców z nowych azjatyckich kierunków do których należą m.in. takie kraje jak Filipiny, Indie, Bangladesz i Nepal, najliczniej migrujących do Polski, obok

obywateli Ukrainy. Kontrolą objęte będą zwłaszcza te branże, w których często powierzana jest praca cudzoziemcom bez ważnego dokumentu pobytowego.

W podmiotach świadczących usługi pośrednictwa pracy kontrole mają na celu ujawnianie nielegalnych usług agencji. W przypadku podmiotów zarejestrowanych, inspektorzy zwrócą uwagę m.in. na: pobieranie nielegalnych opłat od osób korzystających z agencji, stosowanie praktyk dyskryminacyjnych.

W agencjach pracy tymczasowej i u pracodawców użytkowników sprawdzone będą m.in. okresy wykonywania pracy tymczasowej i prawidłowość zatrudniania. Inspektorzy odwiedzą także agencje, które powierzają pracę tymczasową cudzoziemcom z państw trzecich.

Badając zagadnienia związane z kierowaniem pracowników do czasowego wykonywania pracy w Polsce w trybie oddelegowania, inspektorzy sprawdzą również, czy mają oni zapewnione warunki zatrudnienia nie mniej korzystne niż wynikające z Kodeksu pracy i innych przepisów regulujących prawa i obowiązki pracowników.

Prowadzone będą także kontrole dotyczące polskich firm delegujących pracowników do czasowego wykonywania pracy za granicą.

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Pracy będzie realizowała zadania wynikające z nowelizacji *ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług*. Do zadań Urzędu należeć będzie m.in. przyjmowanie umotywowanych powiadomień od tych pracodawców delegujących, którzy będą chcieli przedłużyć okres, w którym zobowiązani są zapewnić pracownikom delegowanym do pracy w Polsce warunki zatrudnienia na tzw. poziomie minimalnym do 18 miesięcy, a także współpraca z organami właściwymi za granicą w zakresie eliminowania nadużyć związanych z delegowaniem i zatrudnieniem o charakterze transgranicznym.

Kontynuowana będzie strategia pierwszej kontroli. Obejmujemy nią mikroprzedsiębiorstwa (1-9 pracowników) oraz małe zakłady (od 10 do 49 osób), funkcjonujące na rynku nie dłużej niż 5 lat, które nie były uprzednio kontrolowane. Podczas pierwszej kontroli inspektorzy pracy wskażą pracodawcom nieprawidłowości z zakresu prawa pracy, w tym bhp, dokonają ich analizy prawno-technicznej oraz zastosują środki prawne (decyzje, wystąpienia i polecenia). Określając jednocześnie czas na wyeliminowanie przez pracodawcę stwierdzonych uchybień, nie będą okresowo stosować sankcji, o ile kontrola nie ujawni rażących naruszeń przepisów bhp, a zwłaszcza sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia. W przypadkach, w których kontrole będą dotyczyły ciężkich, śmiertelnych i zbiorowych wypadków przy pracy lub nielegalnego zatrudniania oraz rażących naruszeń przepisów prawnej ochrony pracy, inspektorzy pracy zastosują środki adekwatne do skali naruszeń prawa.

Dla oceny skuteczności strategii pierwszej kontroli, corocznie przeprowadzamy w wybranej grupie zakładów - objętych tą strategią – kontrole sprawdzające. Jak wynika z ustaleń inspektorów, w większości przypadków naruszenia prawa nie powtórzyły się, co wskazuje, że przyjęta strategia przynosi oczekiwane efekty.

Należy zwrócić uwagę, że strategia Pierwszej kontroli jest pozytywnie oceniana przez pracodawców, a jej formuła wydaje się ponadto adekwatną odpowiedzią na szczególne warunki aktualnie stawiane pracodawcom w związku z pandemią COVID-19.

Edukacja stanowi niezbędny aspekt działania Państwowej Inspekcji Pracy. Wszystkie przedsięwzięcia pozakontrolne, czyli programy prewencyjne, kampanie, współpraca z mediami, szkolenia i doradztwo mają na celu wspierać pracodawców w prawidłowym stosowaniu przepisów prawa. Profesjonalna informacja, wskazywanie praktycznych rozwiązań, zachęcanie do przestrzegania regulacji prawnych, także w czasie bieżących kontroli, składają się na coroczną działalność prewencyjną inspekcji.

Kontynuowana będzie 3-letnia kampania prewencyjno-kontrolna „Dobry przepis na bezpieczeństwo”, skierowana do branży przetwórstwa mięsa i prowadzona od 2019 roku, przede wszystkim z myślą o bezpieczeństwie pracy w masarniach i ubojniach. W trzecim roku realizacji tego przedsięwzięcia, poza działaniami kontrolnymi, zaplanowano kolejne szkolenia dla pracodawców oraz działania promujące bezpieczeństwo pracy za pośrednictwem strony internetowej www.bhpnatak.pl, dystrybucję materiałów przygotowanych przez Państwową Inspekcję Pracy dla pracodawców i pracowników, a także publikację w prasie specjalistycznej artykułów z zakresu prewencji wypadkowej. W związku z zakończeniem projektu, w 2021 roku zaplanowano zorganizowanie konferencji podsumowującej 3-letnią kampanię.

Znane i cieszące się popularnością programy prewencyjne „Zdobądź Dyplom PIP” (w tym dla zakładów usług leśnych), „Prewencja wypadkowa”, „Budowa. STOP wypadkom!” oraz program „Przeciwdziałanie negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy” będą kontynuowane – jak dotychczas – w formule działań promujących nowoczesne standardy pracy.

Zorganizowane zostaną kolejne edycje konkursów popularyzujących wzorcowe postawy współczesnych pracodawców i wybrane zagadnienia prawa, m.in. „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej”, „Poznaj swoje prawa w pracy”, „Bezpiecznie od startu”.

Z roku na rok dorobek wydawniczy PIP powiększa się o nowe tytuły. Budowana latami baza wiedzy stanowi bogate źródło informacji dla pracodawców i pracowników. Dużym zainteresowaniem cieszą się m.in. *Listy kontrolne z komentarzem*, z których korzystają zwłaszcza uczestnicy programów prewencyjnych. Przewidziane są nowe publikacje.